

נאכל כמות שהוא חי איתא בגמ' (שבת דף נ"א). שיש **לאדם חשוב להחמיר** בבישול עכו"ם גם אם נאכל כמות שהוא חי (ומובא בר"ח רי"ף רא"ש תשב"ץ (הובא בב"י) ועוד), ונפסק בב"ח, ותמה למה הטור לא הביאו. וכ' הש"ך (קנייב ס"ק ב') שלא הוצרכו להביאו מפני שהוא פשוט (וכן פסקו תו"ש שאילת יעבי"ץ פנים מאירות פמ"ג ושה"ל), ויש מקילים (דרכ"מ פרי"ח (דקי"ל כר"נ שהקיל למעשה (בגמ' שבת שם) ולא כרבי אמי שהקפיד וסבר שאדם חשוב יש להחמיר) פרי"ת לחה"פ קרב"י דגו"מ זבי"צ ערוה"ש שלחן הלוי מחז"א).

גדר נאכל כמות שהוא חי תלוי אם רוב אנשי המקום אוכלין אותו חי (ראב"ן פרי"ח תו"ש סולת למנחה ברכ"י תפא"י חכמ"א ערוה"ש), ואין נ"מ אם הוא בעצמו אוכלו חי או לא שבטלה דעתו אצל כל אדם, וי"א דאזלינן בתר דידיה (בני חי). י"א שהולכין בתר **רוב אנשי אותו מקום** (סולת למנחה חכמ"א ערוה"ש דרכ"י כה"ח מנח"י שבה"ל חלק"ב), וי"א דאזלינן בתר רוב העולם (פרי"ח (אא"כ אין שום רוב ברור אז הולכים אחר המקום) הובא במקור מים חיים תוס"ש לחה"פ בלי"י בה"ט). ושה"ל (ט" קס"ג) כי שאפילו אם הולכים בתר מדינה מ"מ **מישהו שמגיע למדינה שאוכלים אותו חי ורוב העולם אין אוכלים** אסור לו לאכול ועפ"י החמיר בזמנו לענין **סושי למי שהלך ליפן** ע"ש.

יש מקילין גם אם **אוכלו חי רק עם דברים אחרים** (מג"א (רי"ג ד"י) דגו"מ א"ר גליון מהרש"א (על ס"א) חיי"א משנ"ב (רי"ג י"א) כה"ח שבה"ל שבה"ק חלק"ב), ויש מחמירין (יד אפרים וערוה"ש (סי"ד) הביא מג"א וסיים וצ"ע ע"ש).

גליון מהרש"א הקיל (עפ"י או"ה) **בפירות שלא נתבכרו** כיון שרוב המין נאכל חי אע"פ שבמצב שהוא עכשיו אינו נאכל חי וכן פסק שבה"ל, ומחז"א הניחו בצ"ע, וחלק"ב מחמיר.

מים נחשב נאכל חי אף במקום שמקפידים לבשלו כגון טשערנוביל (שבה"ל (שברוב העולם נאכל חי והבישול רק מטעמי בריאות ועוד שמפורש שחז"ל לא גזרו עליו ועוד שאין במים חשש חתנות) רב פעלדער רב היינעמאן (שצורתו וטעמו לא נשתנה)). וכן הקילו **בחלב** (הגריש"א שבה"ל (שראוי בעצמותו חי) רב היינעמאן (כסברתו במים) רב פעלדער חלק"ב), ומנח"י ורב רובין כי שנכון להחמיר כשאפשר, וכן הסתפק מהרי"ץ דושינסקי בזה. ושה"ק הקיל אפי' כשאינו נאכל חי והרתיחו קצת במפעל רק כדי להרוג חיידקים ונעשה ראוי לאכילה ע"י ושוב כל אי' מבשלו בביתו ש"י"ל שההרתחה במפעל לא היה לכונת בישול.

וכן הקיל הגריש"א **בשומשום קלוי** שמרתיחים להוציא הליחות (ואח"כ טוחנים אותו) ולא לטעם.

בצלים מהרש"ם ודברי שלום כי **שבצלים** אינם נאכלים חיים, אבל פוסקי זמננו כי שנאכל חי (שבה"ל שבה"ק חלק"ב (עם מאכלים אחרים)).

וכן **בגזר** חכמ"א וערוה"ש כי שאינו נאכל חי, ועכשיו נאכל חי (בא"מ שבה"ל ועוד).

וכ"כ בא"מ ועוד **שכרוב** cabbage בזה"ל נאכל חי.

הדרכ"מ ש"ך פרי"ת ועוד החמירו לגבי **פטריות** mushrooms, וכן פסק שבה"ל אפי' בזה"ל, ומאירי פרי"ח ערוה"ש הקילו, וכ"כ K kosher Kitchen עכ"פ בזה"ל.

ובזה"ל גם **תרד** spinach וכן **כרובית** cauliflower נחשבים נאכל חי (Kosher Kitchen), וע' שלחן מלכים שתלוי איך כובשו.

זגים בנידון אם **זגים** נחשבים נאכלים חיים כיון שהרבה **אוכלים סושי** החמיר אבני ישפה כיון שאין רוב אכילת הסלמון כך, והחמיר רב מצגר בגלל שהיה רק מיעוט אנשים שאוכלים אותו, ורב שכטר החמיר כיון שנאכל רק כטפל עם האורז וירקות והסכים רב בעלסקי. ורב גנק הקיל **בטונה** שנאכל חי בהרבה מקומות והביא מהריטב"א שכיון שראוי לאוכלו חי ויש שאוכלים אותו כן אע"פ שהרבה אוכלין אותו מבושל נחשב נאכל חי ויש דעה שאפי' כשנאכל חי רק ע"י הדחק נחשב נאכל חי אי"כ אין בו בישולו עכו"ם. וע' שבה"ל לענין סושי שהבאנו לעיל לענין אי' שנסע ליפן ואעפ"כ החמיר עליו.

ומלבד זה יש לזהר בסושי משום תולעים, ויש כמה נידונים בענין עשייתו בשבת.

יש שהעירו עמש"כ השו"ע **שביצה** אינה נאכלת חיה וע' סעיף י"ד, ובן איש חי כי **ששום** אינו נאכל חי, הא לרוב פוסקים מהני מה שנאכל חי ע"י תערובת וביצה נאכלת בקצפת ושום בסלט. וי"מ שכה"ג אינו **כמות שהוא** שהביצה נשתנה במראה ואיכות, ורוטב שבסלט נכנס לשום ומפיג חריפותו.

עולה על שלחן מלכים אין איסור בישול עכו"ם במאכל שאינו עולה על שלחן מלכים.

ברכ"י כי שלא דוקא מלכים אלא גם שרים (עפ"י או"ה והאריז"ל, וכ"כ זב"צ בא"ח דרכ"ת חלק"ב), וכה"ח כי אנשים חשובים ודברי יציב פקפק על הכה"ח מנליה להוסיף כן.

י"א שדוקא אוכל שאוכלים בסעודה חשובה שמזמין עליו אורחים אסור (בא"מ מנחת אשר (אינו תלוי אם מלכים אוכלים אלא תלוי אם נאכל בסעודת מלכים) רב היינעמאן (official state dinner) או בחתונה לאפוקי סופגניות או קורנפלקס וכדומה) רב בעלסקי (בחתונה אפי' בקבלת פנים shmorgasbord) שבה"ק (אינו תלוי במלון אלא במסעדה או ברית). וי"א שכל מה שמלכים אוכלים אסור ורב שוואב אמר שחזו"א החמיר אפי' במה שמלך (אנגליה) יאכל לארוחת בוקר (לכן החמיר בסרדינים) וכן פסק הגריש"א (כל שמלך או משפחתו אוכלים בכל אופן שהוא) וכ"כ שבה"ל (כל שהמלך אינו דוחה אותו מחמת פחיתותו (והחמיר בצי"פס).

ברמב"ם מבואר שתלוי אם היה מזמין חברו עליו. ועי' לעיל שיש שתלו בחתונה (רב בעלסקי רב היינעמאן רב עזריאל אויערבאך), ויש שתלו בברית או שאר סעודות מצוה שמזמינים לו אנשים חשובים או מה שמזמינים במסעדה (שבה"ק), ויש שתלו בסעודה רשמית של ראש ממשלה (state dinner) (רב היינעמאן), י"א שה"ה שלחן שבת אבל לא שלום זכר, ונחלקו לענין shmorgesbord.

מאכלים שאוכלים בטיש י"א שזה אינו מכריח שנחשב עולה עש"מ (הגר"ש דבליצקי רב נבנצל שבה"ק הגר"ע אויערבאך ועוד).

י"א שהולכין אחר המין אף שאינו עולה עש"מ במצב שהוא עכשיו ואסור משום לא פלוג (ומפרשים שזהו הפשט באו"ה שאסר קורקבן ובני מעיים, כן משמע בש"ך ס"ק ב' וכ"כ פרי"ח (כבשר כחוש) תפא"י ערוה"ש חשב האפוד הגר"ח"ק שבה"ק), אבל י"א שקורקבן אסור משום שעולה עש"מ כפרפרת (אפי' רברבי סולת למנחה מחצה"ש אבנ"ז (גם בדעת הש"ך) שלחן הלוי חלק"ב), ולפ"ז אין שום ראייה להחמיר כשרק המין שלו עולה (חלק"ב).

יש הולכין אחר המין גם כשיש שינוי בסדר הבישול (עמק הלכה אמת ליעקב (צי"פס תפוז"א potato chips וסלמי ונקניקיות) הגריש"א רב נויברט הגר"ח"ק תשוהנה"ג משנת יוסף), ויש מקילין אם אינו עולה על שלחן מלכים במצב שהכינו אותו עכשיו כגון שעולה מבושל או קלוי ולא צלוי ומטוגן וכדומה (מהרש"ם התעוררות תשובה חשב האפוד רב נבנצל שבה"ק רב בעלסקי רב שכטר רב גנק חלק"ב מחזה אליהו).

עולה עש"מ רק בתורת טפל כגון תבלינים וסוכר י"א שאינו נחשב עועש"מ (טוטו"ד בית שלמה ר' משה (רסק עגבניות) הגר"ח"ק), ויש מחמירים (שם אריה (שודאי סוכר מלפתין בו את הפת) מחז"א רב נבנצל).

דבר חשוב נקבע לפי המקום והזמן (פרי"ת חכמ"א מקור מים חיים ערוה"ש חלק"ב ילקו"י ועוד). ולכן מאכל שעלה עש"מ פעם ועכשיו אינו עולה או להיפוך הולכין בתר המציאות של זמנינו עכשיו (ערוה"ש).

יש מחמירין במאכל שהובא ממקום שעולה עש"מ למקום שאינו עולה עש"מ (כה"ח רב בעלסקי מחזה אליהו), ותשוהנה"ג צידד להקל.

ואם הובא ממקום שאינו עולה עש"מ למקום שעולה עש"מ החמירו (כה"ח רב בעלסקי רב שכטר ורב פאלק).

עי' שבה"ק שדן מה דינו אם עולה עש"מ רק מטעמי בריאות אף שאינו טעים. והקיל הריטב"א במאכל שעיקרו לרפואה שאינו בכלל אוכל (וכ"כ דרכ"ת וחלק"ב).

תפוז"א ערוה"ש כי שאינו עולה עש"מ והיא נאכל לעניים מחמת דוחקם, וכן הקילו ישכיל עבדי ורב הענקין (מכיון שעשיר אוכלם רק לשובע ולא ללפת הפת), אבל חכמ"א פסק שבזמנו עולה עש"מ, וכן פסקו בזמננו אג"מ שבה"ל תשוהנה"ג שבה"ק ועוד.

והחמירו רב נבנצל ושואלין ודורשין גם לענין פירה תפוח אדמה אינסטנט instant mashed potato כיון שבלא המים אינו ראוי לאכילה, והגר"צ ובר העיר שאם מספיק לערבו עם מים צוננין אינו אסור כשגוי עירבו עם רותחין.

ויש מחלי' לענין צי"פס french fries (החמירו חיי הלוי ושלחן מלכים אבל הקילו ר' משה רב בעלסקי שבה"ק ועוד). ולענין מכוונת צי"פס french fries אוטומטי שמכניסים כסף ומכין מנה ומוציאו מקילים הפוסקים אפילו כשיועד שהשתמש בו גוי ולא השתמש בו יהודי אחריו כיון שהמציאות הוא שהם כבר מבושלים כמאב"ד ועוד שיל"ד אם עולה עש"מ ועוד שהמכוונה יש לו קצת חמימות כל הזמן ועוד שאינו מטגן ואולי דומה לקטור שיש מקילים בו (חוקי חיים, הבית בכשרותו ועוד).

חטיף צי"פס תפוז"א potato chips באגרו"מ (ד' מ"ח ה') כי שאין בזה היתר ברור וי"א בשמו שהתיר אפי' צי"פס French fries, ורב יעקב הגריש"א תשוהנה"ג ושבה"ק החמירו, והרבה מקילים (רב פיינהנדר רב בעלסקי רב פאלק ר"א וייס רב שכטר רב גנק) כיון שאינו עולה עש"מ בצורה הזאת, (וי"א תפוז"א בכלל אינו עועש"מ), ואינו מלפת פת ובצירוף שנעשה ע"י פלטר ובפאקטערי, ושבה"ל מסיק שהמחמיר תע"ב.

פרינגלס הקילו רב בעלסקי רב שכטר ורב גנק כיון שאחר שנתבשל התפוח נעשה אבקה ואח"כ להכשירו לאכילה משתמשים בקיטור שייא שאינו בישול, ועוד שאופן הכנתם שייך רק בפטקערי, ולפעמים בישולו אינו נגמר עד היבוש ע"י חום שנחשב רק כעישון.

שלחן הלוי פרק כ"ה אות ה'

עוד חידש מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א סברא אחרת להחזיר, והיינו משום שבשעת בישולו אינו ראוי להעלות על שולחן מלכים, דמחוסר הוא בטעם וריח עד שיתבלו אותו. אמנם הוא בעצמו דקדק בסברא זו, מטעם דכל תפוחי אדמה הנאסרים משום בישול עכ"ם אינם ראויים להעלות על שולחן מלכים בשעת בישולם בלי הכנות נוספות, ואף על פי כן אסרום הפוסקים בדרות הקודמים אם לא מטעמים אחרים. ועל כל פנים נראה דיכולין לצרף סברא זו עם שאר הטעמים להקל בהנ"ל.

ומזה נגזר לנו ללמוד דבאבות להכנה מהירה של עיסת תפוחי המכונה 'פּוּטוֹס' [instant mashed potatoes], שיש להקל במקום שנעשו באופן המבואר לעיל להחזיר, והמחמיר להשתמש רק במה שהוכן על ידי ישראל, תבוא עליו ברכה.

אמנם, לאחרונה נשתנה דרך עשיית האבקה, ועושים אותה באופן שאינו צריך לבישול שני כדי להכשירו לאכילה, ועל כן הוצרכו הרבנים המכשירים לתקן שלא לקבל את האבקה הנ"ל אלא אם הבישול הראשון נעשה על ידי קיטור (steaming) ולא על ידי בישול רגיל, דבזה הקילו כמה פוסקים דלא הוי כבישול. ועוד היתרים אחרים נאמרו בו, והיינו דלפעמים אין בישול התפוחי אדמה נגמר אלא על ידי חום היבוש שבא אחר הכיבול, וייבוש זה ודאי לא גרע מעישון (smoking), דלית ביה משום בישול עכ"ם. ועוד דמרו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל התייר במאכלים שאי אפשר להכניס בבית בעל הבית אלא בבית חרושת, ואבקה זו ודאי אי אפשר לעשותה בבית בעל הבית.

ה. דין מוצרי תפוחי אדמה הנעשים ע"י ייבוש: ועתה נבוא לדון בענין בישול עכ"ם במאכל הנקרא פרינגלס (Pringles), דדרך עשייתו הוא שתחילה מבשלים את התפוחי האדמה עצמן, ואחר כך מייבשין אותם ועושים מהם אבקה, ומאותה אבקה עושים את הפרינגלס.

ובימים עברו, היו עושים את האבקה באופן כזה שהיו צורכים לבשלה שנית לאחר שנעשתה אבקה כדי לעשות ממנה את המאכל, ועל כן פסק מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א דיש לסמוך על דברי הבית יוסף בתשובות אבקת רובל (סי' ל, ה"ד בדרכי תשובה סי' קיג ס"ק טו), שאף אם הבישול הראשון היה על ידי עכ"ם ונאסר המאכל, מכל מקום כשנתייבש המאכל וצריך לבישול אחר, והבישול החדש המכשירו לאכילה נעשה על ידי ישראל, הותר האיטור.

יש מקילים במאכלים שבקופסאות **שימורים** (אחיעזר אג"מ הגררפ"ש (שאינו חשוב לעלות עש"מ), ורב היינעמאן אמר ששאלו ועד הכשרות לבית הלבן ואמרו שאין משתמשים בהם, אבל העיר שאם נתבשל והיה ראוי לפני שנכנס להפח א"כ שייך בו איסור בישול עכ"ם, וכן הקיל חשב האפוד כיון שאינם עולים בבישול כזה והוא סוג בישול לעצמם בפרט אם סדר עשייתם הוא ע"י הבל וקיטור. ויש מחמירים (הגר"ש דבליצקי רב נבנצל שבה"ק רב טשזנר, וכ"כ בשם הגרי"ש"א ושבה"ל).

טונה שבקופסאות מבית חרושת הקילו הגררפ"ש ורב גנק, ורב יעקב החמיר. ועוד יש לדון בהם מצד נאמנות הגוי וחשש הגוי מחליף עם דג טמא ומצד מצות הבדלה, ומצד אכילת שושי בזמננו.

דגני בוקר cereals אינו נאכל אצל מלכים לסעודת צהריים וערב אלא אולי בבוקר ונעשה בבית חרושת וי"א שנכלל בהגדרת עולה עש"מ (רב נבנצל, ועמ"ש"כ לעיל השיטות בהגדרה של עועש"מ), ויש מקילים (רב הענקין בא"מ רב בעלסקי רב גנק ר"ד פיינשטיין ועוד), ועי' תשוהנה"ג (ה' רמ"ט) שבד"ץ עדי"ח מחמירין אע"פ שמעיקר הדין אפשר להתיר. ועי' לעיל לענין אם יש לצירוס תואר לחם וני"מ לעניננו.

שבה"ל החמיר בבישול עכ"ם **בטשולנט** שאם גוי היה טעמו היה אוכלו.

החמיר רב יעקב בסלמי, ועי' לעיל בענין זה.

תירס יש מקילין (בא"מ רב בעלסקי רב שכטר רב גנק) ויש מחמירין (שבה"ל רב פאלק).

סוכריות ופופקורן מותרים שאינם עועש"מ (שבה"ק והגר"ע אויערבאך לענין סוכריות, ובא"מ הגר"ש דבליצקי אבני ישפה רבב"א OU ועוד לענין פופקורן (תירס נאכל חי רק לח וזה נעשה מיבש)), ורב נבנצל הסתפק לענין פופקורן.

כדורי פלאפל יש מחמירים (בשם יב"א), ויש מקילים (רב נבנצל משנת יוסף (שהוא מאכל פשוט שאוכלים ברחוב) ועוד). ונהגו ועדי הכשרות להחמיר. **וכשמייבשין אותו והקונה אותו מבשלו שוב** החמיר מחז"א כשגוי בישלו בסוף והקיל כשגוי בישלו בתחילה ויהודי בסוף שמוסיף ריכוך ומתקן המאכלץ

סוכר אין בו משום בישול עכ"ם (טוטו"ד (שהוא רק טפל ולהטעים אוכלים אחרים) ערוה"ש (אינו כצורתו הראשונה לא במראה ולא בטעם ואינו בגדר אכילה ושתיה) הגרר"ק ילקו"י (הבישול נעשה ע"י קיטור) ועוד), ושם אריה כי שאין היתר פשוט אלא לסמוך שהכל חולים אצל סוכר וא"א בלעדו שאינו נמצא בבישול של ישראל, וכ"כ הגרי"ש"א שנהגו היתר מחמת כמה טעמים חלשים.

ספר הערות מהגרי"ש ביצה דף ט"ז.

צוקר אם יש בו משום בישולי עכ"ם

והנה בצוקר שנושין מסלק ע"י בישול, יש מתירין כבישול עכ"ם משום שאין עשוי ללפת בו את הפת, ולכאורה צריך להחשיבו כמלפת את הפת שהרי פעמים שמכניסו כתבשיל שמלפת בו את הפת. ויש שכתבו (מובא מח"א בשו"ת שם אריה יו"ד סי' י"ט, ועי' בהג' המהדיר לרשב"א כאן הנדמ"ח) טעם להיתר משום שצריך לבשלו בב' פעמים, דמבשלו פעם אחת ויוצא סוכר חום שאינו עולה על שולחן מלכים ולית ביה משום בישולי עכ"ם, ובבישול פעם שניה שאז מודרך ויוצא סוכר לבן לית ביה משום

זי"ש שכתבו להתירו מטעם אחר (עי' בהגהות זר זהב על האו"ה כלל מ"ג אות ד'), דאין מבשלין אותו באור אלא מבשלים אותו ע"י קיטור ולא גזרו רק בבישול ע"י האור, וג"ז אינו ברור דמנא לן לחלק בזה שקיטור לא יחשב כבישול. ועוד כתבו להתיר מטעם דכיון שפנים חדשות באו לכאן ואינו ניכר צורת הסלק שהיה בתחילה לא חשיב בישולי עכ"ם, וגם זה טעם קלוש. (מיהו נוהגים להתיר בזה מחמת כל הני טעמי קלישי).

בישולי עכ"ם כיון דנאכל בלא הך בישול אחר שנתבשל כבר פעם אחת. וזה סברא קשה דאיתא בשו"ע (יו"ד קי"ג ס"ט) דאם בישלו עכ"ם כמאכל בן דרוסאי וגמרו ישראל יש לאסור אלא א"כ הוא ערב שבת ועי"ט או שיש הפסד מרובה בדבר, ועכ"פ במקום הפסד אין בישול העכ"ם אוסר, ואם יבשל העכ"ם כמאכל בן דרוסאי שראוי כבר לאכילה ברוחק ואח"כ יבשל העכ"ם יזיגמור את בישולו פשיטא שייחשב כבישול עכ"ם, והיינו דאף דכל בישול בפ"ע אינו סיבה לאסור מ"מ בהצטרפות שניהם יש לאסור. וא"כ ה"ה הכא גבי צוקר, אף דכל בישול בפ"ע אינו סיבה לאסור מ"מ בהצטרפות שניהם חשיב כבישולי עכ"ם. וכיוצא י"ל דהכא נחשב בישול אחד ארוך של עכ"ם שיש בה תהליך של ב' שלבים ואי"ז עוקר כלל מכו"ז שם בישול עכ"ם הכללי.

פיצוחים י"א שיש בהם משום בישול עכו"ם (אורלי"צ הגר"מ אליהו הגריש"א ישא יוסף), וי"ח.

ישא יוסף (יו"ד א' סי' ח')

ד. כשזכינו לדון בדבר לפני מרן עט"ר הגרי"ש אלישיב שליט"א אמר, הגם שיש סברא חזקה שדבר שאיננו קשור לסעודה אין בו משום בישולי עכו"ם וכדלעיל, מ"מ יש עלינו לחוש שרבותינו האחרונים למדו (כנראה מאיסור פרפרת) שכל דבר שעולה על שולחן מלכים גם אם איננו קשור לעצם הסעודה יש בו משום בישולי עכו"ם. ואף

ה. והנה כבר שמענו בשם כמה וכמה מורי הוראה בעיקר מאחב"י הספרדים, שחששו שיש בפיצוחים משום בישולי עכו"ם. וכן אומרים בשם הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, וכן שמעתי מהגר"מ אליהו (שליט"א) זצ"ל, וכאמור לעיל זו היא מסקנתו של מרן

שוקולד י"א שאין בו איסור בישויע (תשוהנה"ג (א' תל"ח) שאינו נאכל בסעודה, חלק"ב ועוד).

ארבעס יש מחמירים (נתיבות אדם) (שמשתמשים בזה לסעודה בתוך סלט וכדומה) שלחן מלכים, ויש מקילים (משנת יוסף) (אוכלים רק לקינוח ותוספת טעם). והחמירו יבי"א שבה"ק ועוד בחומס שנמצא בסעודות חשובות.

איסור בישול עכו"ם הוא רק במאכל שעולה עש"מ **לפת בו את הפת**, והסכימו הפוסקים שאפילו אם אינו מלפת אוסר אם נאכל בתורת מאכל ממש כאורז וכדומה (פרי"ח) (אבל מקילים אם נאכל רק בקינוח **סעודה**) פרי"ת ב"מ חכמ"א תפא"י חתי"ס ערוה"ש בא"ח (גם קינוח) שבה"ל חלק"ב), וי"א שאסור רק אם מלפתין בו את הפת (מהריט"ץ רב הענקין).

פרפרת הרמב"ם כי שהעולה עש"מ לפרפרת אסור משום בישויע וי"מ דהיינו כשמלפת הפת (פרי"ח ערוה"ש), וי"א דהיינו מאכל הבא למזון ולהשביע ונאכל בפני עצמו (חת"ס) וי"א שהוא הנאכל לקינוח סעודה (ב"מ חכמ"א בא"ח).

מאכל הבא רק לקינוח הריטב"א (ע"ז ל"ח:) כי שיש בו משום בישויע וכן מדויק בהטור ושו"ע שכתבו הבא ללפת או פרפרת (וכ"כ לבוש ש"ך (ס"ק ב') פרי"ת ב"מ פנמ"א חכמ"א בא"ח ערוה"ש כה"ח שבה"ל חלק"ב), וי"א שאין בו בישויע (מהרש"ל פרי"ח תפא"י יד אפרים חת"ס). **מרקחת** הקיל תורת חיים במרקחת שאינו ללפת ולא לפרפרת ולא לקינוח והביאו רע"א (וכן פסקו חלק"ב והגר"ע אויערבאך).

ולפי כל הנ"ל יש לדון בחטיף וממתק מה נכלל בקינוח ומה נכלל במרקחת, ורב היינעמאן פסק ב-Kashrus Kurrents –

foods that are not generally eaten together with a meal or are not eaten for healthy nutrition (e.g. candy potato chips) according to many poskim would not be forbidden as bishul akum.

דרכי תשובה סימן קי"ג ס"ק י"ב

סיק שחז"ם: **(י"ב) את הפת.** ע"י צפריח סיק ג' שכי דנושמונת לטון המוצר הוא דכל שנולה עש"מ לפרפרת חניפ שחיט זה ללפת את הפת חסור ומוס צפ"ג דחול ונחתי צניח או שנה ללפת את הפת חניפ שחיט זה לפרפרת וכן אם הוא זה לפרפרת חסור חניפ שחיט זה ללפת את הפת חסור דעת המוצרים הוא דהעיקר חלוי אם הוא זה ללפת זו את הפת וכל וי"ח פרפרת חניפ שהם חסונים וי"מ כיון שאינם ללפת את הפת חף אם אינם מאכלין כשהן חיים אין זהם עש"מ ציפולי עכרים עיי"ש וע"י צניח ונחיר וי"ש זה והצי"ח דצרי הפרחה זה וכי דלפי דבריו הי דגים קטנים שהן מין לפתן חלל שאינם צחים ללפת את הפת חניפ שחיט לפרפרת ונחתי חלל חסור חניפ שחיט מאכלין צתורת ליפתן חלל צתורת מאכל צפ"ע כל שנולה עש"מ חסור י"ח מאכלים צחיזה חסרן שיהי חלל לחי"א אין הלכה כדברי הפרחה ^{לפי החסור} חלל דלא צניח צלפתן שיהי זה ללפת את הפת ע"כ כל מין לפתן כגון דגים קטנים של עכרים כיון ששולין עש"מ לקנות סעודה ^{לפי החסור} חניפ שחיט עולין ללפת זהן את הפת הן אקורין ומוס ציפולי עכרים עיי"ש וע"י מה צפרי חולר סיק ג' וע"י צני ערוך השולחן (להרצ וההרי"ח ומחזיקי הדת) קנ"ה ה' ז' וי"ש זה צחיזה שם ומולד דנראה דהעיקר חלוי צלפתן את הפת וקיים צל"ע עיי"ש וע"י צתורה ומהרי"ט להל"ן סוף ק"י סי' שכי חיל ור"חתי לצחר מה שטועין ההמון עם צורה שאומרים דבר זה עולה על שולחן מלכים חלל לר"ך כמו שדייק המוצרים ז"ל ללפת זו את הפת הרי שחם אין מלפפין זו את הפת כמו התצטיל חפי יעלה

על שולחן מלכים חסור חסור עכ"ל וע"י צני חתרת יקותיאל וי"ש דבר המרקחת שנקרא חיינטימאכטעפריכטיין של ככרים שמתחין והיה אותן עקורין חיצוניותי פאזנאחל"ין שמתחין כיון שאינם צחים חלל לקנות סעודה ואין עש"מ ללפת זהן את הפת עיי"ש צפ"ע ע"י הפרחה זה וע"י צני חתרת חיים צפרק צ' דני"ח ר"ש דף ל"ח (צדיה כל שאינו מאכל) שכי כן צהחלו דדוקא צניחן שיהי עולה על ע"מ ללפת זו את הפת חלל דבר שאוכלין אותו צפ"ע חלל ללפת זו את הפת חניפ שחיט מאכל כמו שהוא חי אכילת ער"י הוא חלל גזר זו ומוס חסות וכי דנהי"ט טהגין לחולל וירקחת של עכרים ונעשה רוקח דחניפ דעולה עש"מ וחיט מאכל כמות שהוא חי כגון וי"ח עיקרין וקליפי פירות וי"מ כיון שאין מלפתין זהן את הפת ואין אוכלין קצע מהם חלל אכילת ער"י ונחתי עיי"ש והצי"ח צני ע"י לצונה ר"ש ק"י זה צקלרה עיי"ש וע"י צהגרות חכונה שלונה שהצי"ח ג"כ דצרי החי"ח זה ולין לדברי הרמ"א לג"ל ק"י חי קנ"ה צ' שכי כן להדיח דאוכלין וירקחת של עכרים וצניח דחול ונעשה עיי"ש וכי צני תפארת ישרחל על האנסיות ונסנה ה' פרק צ' דני"ח חלל ח"צ עיי"ש וע"י צני עין חיים חלל ג' וצני דצרי יוסף חלק ג' ק"י חסי"ח חלל ה' וי"ש זה צחור:

סעיף ב' תערובת מאכל שהוא תערובת וחלק ממנו הוא מדברים הנאכלים חי וחלק לא מבואר בגמרא (ע"ז ל"ח). לגבי כסא דהרסנא שנעשה מדגים וקמח שהולכים אחר העיקר.

גדר עיקר הוא כמו לענין ברכה ראשונה (תוס' ע"ז ל"א : ורא"ש פרי"ת ב"ש דרכ"ת חלק"ב).

אם הם מחצה על מחצה ושניהם עיקר כגון שיש במרק חלק ממנו דברים הנאכלים חיים וחלק לא יש מקילים (ערוה"ש כיון שבישו"ע הוא איסור קל, והביאו דרכ"ת). וחכמ"א מחמיר כיון שהחלק שאינו נאכל חי אינו בטל (וכ"כ הגר"ח"קרב נבנצל והגר"י שוב).

ואם החלק שאינו נאכל חי ניכר בהתערובת אסור (דרכ"ת חלק"ב).

מותר לכתחילה לערבם כדי לבטלו ואין איסור של אין מבטלין איסור לכתחילה כיון שנעשה טפל קודם הבישול לא נאסר מעולם (דרכ"ת חלק"ב).

ולא שייך דין זה אלא לענין נאכל כמו שהוא חי אבל לענין עולה עש"מ פשוט שתלוי בהתבשיל השלם אחר בישולו.

סעיף ד' שפחות שבזמן חז"ל שהיו קניניות ומוזהרין שבביתתן י"א שאין בהם חשש בישו"ע כיון שידן כיד בעליהן והיו כאילו האדון בישל (רמב"ן רא"ה). וי"א שאין בהן משום בישו"ע כיון שמוכרות לעשות מלאכתו גם כשאינה רוצה אין חשש חתנות מבישול כזה (רשב"א רא"ה ריטב"א). ולמעשה הקיל הרמב"ן, אבל החמירו הרשב"א (משום לא פלוג) וריטב"א (משום שהשפחה בביתו כ"ש שצריכים להתרחק), ורא"ה הקיל בדיעבד.

השו"ע הביא יש מתירים ויש אוסרים ולפ"ז כ"י כה"ח שיש להחמיר אא"כ הוא שעת הדחק אז אפשר להקל, והפרי"ת מיקל משום ספק דרבנן. ופסק הרמ"א להקל בדיעבד ופי' הגר"א שהקיל רק בצירוף שנעשה בבית ישראל, ולמעשה החמירו המהרש"ל והגר"א.

שפחות שכורות החמירו הפרי"ח ולחם הפנים, והקיל חכמ"א במקום הפסד מרובה, ויש להקל בבית ישראל (ט"ז תפא"י חלק"ב), והחמיר חלק"ב בשפחה של גוי.

כשהשפחה מבשלת בשביל עצמה יש להחמיר יד שאול אבני"ז חלק"ב, ועי' ש"ך ס"ק כ' לענין הכלים).

ואם מבשלת בשביל ישראל אחר החמיר יד שאול (שהוא אינו מוזהר עליה) והקיל אבני"ז (שמי"מ האדון מוזהר עליה גם ע"ז), ועי' חלק"ב ס"ק קי"ז.

והסתפקו לענין פועלים ועוזרת בית בזמננו שאינם מוכרחים לעשות מלאכתם ויכולים לעזוב אם דינם ממש כמו השפחות שבזמן הראשונים (חלק"ב הרב ובר), ויש מחמירים (משנ"ה רב בעלסקי תשונה"ג), ויש מקילים (חלק"י יחז"ד רב נבנצל מנחת חן רב גנק).

יש מקילים בבית ישראל (ראב"ד רי"ו) וי"ח (ר"ת, וכן דייק ב"י מסתימות הראשונים). המחבר מחמיר (וכ"כ הלבוש חכמ"א קיצושו"ע רב פעלים), ולהט"ז בשפחות הנשכרות לזמן מותר בדיעבד (וכ"כ תפא"י וחלק"ב), ולמעשה הקיל הרמ"א מטעם אחר שא"א שלא יחתה אי מבני הבית (וכ"כ לבוש חכמ"א קיצושו"ע), וזהו רק כשיש כל ג' צדדי ההיתר (בית ישראל, שכורות, מסתבר שאי יחתה), ועם כל זה הקיל ערוה"ש רק בשעת הדחק.

פועל במסעדה של ישראל דינו כמו בבית ישראל (אורל"צ יבי"א הגר"ש דבליצקי רב נבנצל שבה"ק), ויש מחמירים (הגר"ח"ק הגר"ע אויערבאך).

בבית מומר יש מחמירים שאין דינו כמו בביתו של ישראל (תשונה"ג רב שכטר).

לזקן בבית אבות הקיל רב נבנצל בשעת הדחק.

מהריט"ץ מיקל בבישול פלטר שאין שייך חשש חתנות, והרבה חולקים עליו (ב"י פמ"ג (משב"ז ס"ק ג') ברכ"י (לא שמענו פלטר בבישול) שם אריה חזו"א אזנ"ד הגר"ש"א (אינו אפילו סניף) שבה"ל הגר"ח"ק תשונה"ג (בי שפ"ב) חלק"ב), ויש מצרפים שיטה זה כסניף כשיש עוד צדדים להקל (מנח"י חשב האפוד כוכבי יצחק יבי"א תשונה"ג), וי"ח (הגר"ש"א מחז"א חלק"ב (צי"ד שא"א לצרפו).

[תשובה], יש לזקן להחיר "ענ ראלס" אלו מאיסור

בישול עכו"ם, דהנה כבר-דנו בעלי הוראה בדור שעבר, כשעלה שאלת ה"סרדינים" וכדומה להחיר משום דבמציאות לא שייך בהם גזירה דחנות, דהרי מתבטלים בבית חרושת ע"י כמה וכמה פועלים אינם יהודים תאכלים במקום אחר לגמרי, באופן שלא יבואו האוכלים להתקרב לאלה שעסקו בבישולם, והאוסרים סוברים שמי"ש לאסור משום לא פלוג רבנן. תראה שלא שייך לאסור משום לא פלוג אלא כשהבישול הוא באופן הרגיל, כגונא ששייך שיבואו לידי קירוב, שאז אף כשהבישול הוא במקום אחר שלא שייך התקרבות לא"י המבטלים אסור משום לא פלוג. אבל באופן שלנו שמתחממים הביצים ע"י מכתה ובצורה שכזו שלעולם לא מבטלים כמכתה זאת באופן שיש חשש של קירוב במציאות (ובאמת כשהביצים מתחממות אין א"י מתעסקים או בהחיותם) י"ל שאין לאסור משום לא פלוג, דהרי בצורה זו של בישול אין חשש של חתנות לעולם (עכ"ל התשובה).

אג"מ מובא ברבבו"א (ה' תקצ"ו) הקיל בפועלים בבית חרושת שעושים סוג בישול שמיוחד לבית חרושת שאין שייך לבוא מזה לחתנות, וסמכו הOU ע"ז בצירוף עוד צד להקל וכ"כ הגר"ש מילר שהוא כסניף, והחזו"א החמיר וכן שבה"ל הגר"ח"ק ומחז"א, ותשונה"ג כ"י שח"ו לסמוך על זה, ובאזנ"ד הביא סברא זה כלימוד זכות ושאיין למחות בהמקילים, ושבה"ל כתב שהוא קצת סניף. דברי הרא"ה ומהריט"ץ בענין פלטר ורבבות אמרים בשם ר' ממשע לענין בית חרושת

הרא"ה בבדק הבית (ג: עמ' 188) מזכיר היתר זה, וז"ל: "ועוד שהאופה אופה בבית מיוחד לכן ואינו מתכוין לבשל לעצמו ולא שום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי שהוא שכיר לאפות ולבשל לכל הבא בבית מיוחד שאין בני אדם אוכלין בו ולא שותין בו והוא רשות הרבים לכל העולם בזה אפשר לזכות דכי הא לא חשיב בישולי נכרים דלא שייך בהא איקרובי דעתא וכל שכן לענין פת שהקלו בו". ועיין בשר"ת מהריט"ץ (ישנות קסא) שגם כותב כן, וז"ל: "וא"כ אלו הבישקוגוש שאינן צריכין המוציא ולא נטילת ידיים יצאו מכלל פת כמו פת קטנית. שמא תאמר הרי הם עולים על שלהן מליכים הא לאו מילתא היא חדא דשל פלטר ניתנו וליכא טעמא דחתנות כדברי המתירים בפת פלטר".¹

ראינו לעיל ע"ש 10) **גמרא עבודה זרה דף ל"ח. 'אמר רב ברונא ... תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים'** אין איסור בישול עכו"ם כשהגוי התכוין לדבר אחר ולא לבישול. כשבישלו ישראל עד כמאכל בן דרוסאי, אין שייך עוד בישול עכו"ם. אבל קודם לכן תלוי אם לקחו מהתנור וגוי החזירו אסור, אבל אם נשאר שם אלא שקירב בישול ע"י שהפך בו מותר, וכן הניח גוי והפך ישראל. (עי' ר"ן ט"ו. ד"ה גמרו).

11) ר"ן שם 'ואינו אסור ... רבינו חננאל ז"ל עיקר (א')': (ט"ו: ברי"ף), **והידושי אנשי שם שם**

ר"ח החמיר כשנתבשל כמאכל ב"ד ע"י גוי וגמר ישראל, והסכים עמו הר"ן, אבל הרא"ש חולק.

12) טור וב"י ושו"ע סי' קי"ג סעיף ה' – י"א (חוץ מסעיף ז'), ובה"ט ס"ק ז' וט', וש"ך ס"ק ט"ו

ע"ע ש"ך ס"ק ח' וט"ז ס"ק ו'

אם הגוי לא נתכוין לבישול כלל מותר, אבל נתכוין לבישול בעלמא, אפי' לא התכוין לבשר זה, אסור.

מהני מעשה ישראל בתחילה או בסוף כגון שהניח או הפך או הגיס. ודוקא כשהיה מתבשל בלי סיוע הגוי.

והרמ"א מיקל וצ"ע, ואולי כונתו שהיה מתבשל כמאב"ד, והט"ז מיקל בבית ישראל בצירוף שיטת ר' אברהם.

המחבר מחמיר שהסקת תנור מהני רק בפת, והרמ"א מיקל בזה, וגם מיקל שחיתוי גחלים (דוקא כשמקרב בישול ע"י) מהני, וכן השלכת קיסם, וכן הדלקת אש מאש.

ומיקל גם שמהני כשבישל עכו"ם כמאב"ד וגמר ישראל, ולפי המחבר מהני בע"ש או הפסמ"ר.

הנחת קדירה מהני רק אם לא נסתלק קודם מאב"ד, וספק מותר וכן כל ס' בישול עכו"ם.

סעיף ה' כשבישל **שלא בכונה** אין שייך קירוב הדעת ומ"מ **כשמכוין לבישול של דבר אחר** אסור משום לא פלוג גם כשלא ידע שנמצא שם (רא"ה חידושים וביאורים חלק"ב (ס"ק מ"ז)).

כשידע הגוי שיש בשר בתנור אבל חימם התנור לייבש בו כלי החמיר הרא"ש מחשש שמא יכוין לבשל (וכן פסקו הטור ותו"ח לבוש פ"ת מנח"י חכמ"א חלק"ב), **אא"כ הוא בשר שאין דרך לבשלו** (פרישה חלק"ב). ויש מקילים כשהיה הבשר שם וחיימו רק לייבשו (ב"י חת"ס), ויש מקילים רק בהפסד מרובה (פ"ח זב"צ ערוה"ש כה"ח).

כשהגוי מכוין לבשל דבא אחר החמירו הרשב"א וריטב"א וכן פסק הטור ושו"ע וכל הפוסקים.

הסיק הגוי התנור רק בשביל חימום נחשב אינו מתכוין (תו"ח חכמ"א זב"צ חלק"ב).

הסיק הגוי התנור לבשל בו ולבסוף לא בישל בו יש מחמירים (ערוה"ש דרכ"ת), ואבנ"ז מיקל.

התכוין לבישול שלא לצורך אכילה החמיר הר"ן והביאו ערך השלחן וכן פסקו רב נבנצל וחידושים וביאורים.

כשגוי הפעיל החשמל בתחנת החשמל אחרי שישראל הדליקו בבית הקילו שבה"ק וחיי הלוי שנחשב כאינו מכוין לבשל אלא מכוין להפעיל החשמל.

סעיף ו' המחבר הקיל **כל שהיפך ישראל בין בתחילה בין בסוף**. וצ"ב מסעיף ט' שצריך לסייע לפני שיהיה כמאכל בן דרוסאי וצ"ל שהיפך לפני שהגיע למאב"ד (דרכ"ת), או שכאן עדיף כיון שעדיין מונח על האש משהתחיל.

אם לא היה מתבשל בלי סיוע הגוי הקיל הרמ"א (לבוש תשובה מאהבה), והקשו הט"ז והש"ך מהגמרא, ומסיק הש"ך להחמיר (וכ"כ פ"ח פ"ת ברכ"י כה"ח), וכ' שלפי הרמ"א דומה לקיסם ואינו מוכרח, ומנחת יעקב כ' שהמיקל לסמוך על הרמ"א ואו"ה לא הפסיד.

סעיף ח' בגמרא מבואר שכל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישול עכו"ם.

ופסק המחבר דהיינו **כשליש בישולו** (כהרשב"א מהר"ח או"ז ארח"ח וכן פסקו הלבוש חכמ"א ועוד).

וי"א ששיעורו הוא **כחצי בישול** וסמך על זה הבית הילל **כשהוא לקולא כגון כשבישלו גוי שלישי** ואח"כ גמרו ישראל (וכ"כ דרכ"ת רבי יעקב), ויש מחמירים (שבה"ל (שהמחבר פסק שלישי לקולא ולחומרא) חלק"ב).

בספק כמאב"ד הקיל חכמ"א (וכ"כ זב"צ כה"ח חלק"ב).

כשהתחיל ישראל לבשלה וסילקה וגוי החזירה פסק המחבר כמבואר בגמרא שאסור אם לא הגיע למאב"ד ע"י הישראל, והקיל הב"ח אם הגוי סילקה והחזירה שאין בידו לבטל הנחת הישראל (וכ"כ יד שאול), אבל רוב פוסקים החמירו גם כה"ג (לבוש פרישה ט"ז ש"ך כנה"ג פ"ח בל"י חכמ"א זב"צ חלק"ב).

לפי שיטת הרמ"א בסעיף ז' שמיקל אם הישראל הדליק האש אפילו אם הגוי עשה כל הבישול א"כ **מותר גם כאן אם הישראל הדליק האש** וצ"ל שלפי הרמ"א איירי כשהגוי הדליק האש (כ"כ חכמ"א ערוה"ש חלק"ב). ועוד כ' הש"ך שלפי מאי דק"ל **שמספיק אם הישראל השליך קיסם ה"ה שיש להקל כאן** (והביאו לחה"פ וכה"ח), אבל כנה"ג **מפקפק** והביאו דרכ"ת, ותמה חלק"ב **שכאן גרע טפי שהופסק בישול הישראל** ולא השתתף בבישול החדש.

אם **התבשל רק צד אחד כמאב"ד** דנו בזה שבה"ל ונחלת יעקב אם נאסר כשגוי בישל צד השני.